

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ผู้สังคมแห่งการเรียนรู้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554 (2550 : 122-123) ได้มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคนและสังคมไทยคือ 1) การสร้างโอกาสทางการเรียนรู้สู่คุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเชื่อมโยง บทบาทครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษาและสร้างเสริมสมรรถนะกำลังคน สามารถประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตและสนับสนุนการแข่งขันของประเทศ

2) เสริมสร้างระบบสุขภาพที่มีคุณภาพอย่างครบวงจร ตั้งแต่การส่งเสริมการป้องกันการรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ สามารถลดการเจ็บป่วยและค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และ

3) สร้างระบบ คู่ครองทางเศรษฐกิจและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้คนไทยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง และอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขและเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคนและคุณภาพสังคมไทยผู้สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้เชิงคุณภาพคือ คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งเป้าหมายของยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพผู้สังคมแห่งการเรียนรู้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินี้ จะไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้เลย หากการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นทางการศึกษาของทุกคนยังไม่มีระบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นโยบายปฏิรูปการศึกษาได้มีความมุ่งหมายและหลักการให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่อง (กุหลาบ ปรีสาร, 2550 : 68 - 69) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้อง กับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน

สังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 2)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดความสามารถในการคิด เป็นสมรรถนะที่สำคัญสมรรถนะหนึ่ง ที่ผู้เรียนพึงเกิดขึ้นตามจุดหมายของหลักสูตร เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคม ได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 6) การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ มาตรฐานการเรียนรู้ ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะ มาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ต้องการอะไร ต้องสอนอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร ซึ่งเป้าหมายของการจัดการศึกษา คือ คุณภาพของเด็กและเยาวชนไทยที่สอดคล้องกับสภาพสังคม แต่เด็กไทยซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา ในปัจจุบัน มีคุณลักษณะทางด้านความรู้ความจำ ขาดทักษะความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินประเมินค่าต่างๆ รวมทั้งทักษะความสามารถทางด้านปฏิบัติ รู้แต่ทฤษฎี (สุรชาติ สังข์รุ่ง. 2542 : 94)

นอกจากนี้ข้อมูลด้านปัญหาวิกฤติเกี่ยวกับการศึกษาในแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2559) ที่ชี้ ถึงปัญหาด้านการคิดวิเคราะห์ของเด็กและเยาวชนไทยในสถานศึกษา โดยระบุว่า “คุณภาพการศึกษาของไทย มีมาตรฐานค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่หลายหลายประเทศในระดับเดียวกัน เด็กและเยาวชนไทยยังไม่ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ...ขาดการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์เช่น การใฝ่รู้ใฝ่เรียน การคิดวิเคราะห์ และใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา” (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. 2549 : 4)

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่าการสร้างแบบวัดการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในประเทศไทยยังมีน้อย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจสร้างแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในการวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ของนักเรียนแต่ละคนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชธานี

เขต 2 ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวัดการคิดวิเคราะห์นั้นจะเป็นประโยชน์ต่อครู และผู้เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาและส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามความสามารถอย่างเต็มตามศักยภาพต่อไป

คำถามวิจัย

1. แบบวัดการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะอย่างไร
2. คุณภาพของแบบวัดการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นอย่างไร
3. เกณฑ์ปกติของแบบวัดการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อุบลราชธานีเขต 2 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบวัดการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อหาคุณภาพของแบบวัดการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
3. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติของคะแนนแบบวัดการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดเขตพื้นที่อุบลราชธานีเขต 2

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 4,160 คน จาก 61 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 61 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 365 คน จาก 61 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณกรณีที่ทราบจำนวนประชากรได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 การวิจัยครั้งนี้ ยึดทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของ บลูม เป็นแนวทางในการสร้างโดยแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีจำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

2.1.1 การวิเคราะห์ความสำคัญ

2.1.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

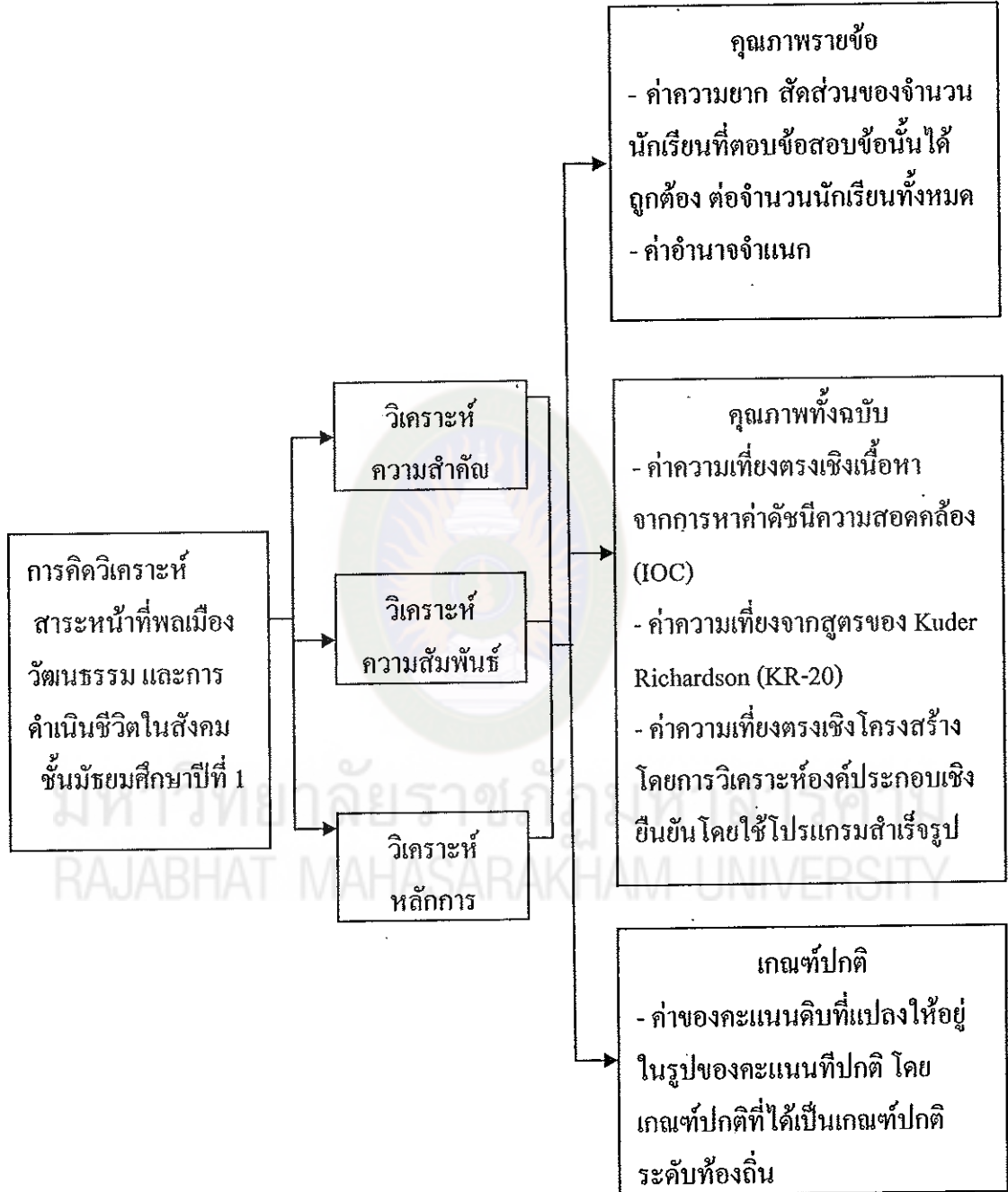
2.1.3 การวิเคราะห์หลักการ

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ สาระ มาตรฐาน ตัวชี้วัด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐานที่ ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างแบบวัดการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อหาคุณภาพและเกณฑ์ปกติของคะแนนที่ได้จากการวัด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดเขตพื้นที่อุบลราชธานีเขต 2 โดยแบบวัดการคิดวิเคราะห์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นยึดตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง

วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ของ บลูม ผู้วิจัยจึง ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเสนอเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดจำแนก แยกแยะ เรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ หรือเป็นหมวดหมู่ ว่าสิ่งเหล่านั้นประกอบไปด้วยอะไรบ้าง รวมทั้งการหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงของสิ่งที่กำหนดไว้ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิเคราะห์หลักการ

แบบวัดการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking test) หมายถึง ชุดข้อคำถามการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ (Analysis of Elements) หมายถึง ความสามารถในการจำแนกแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อมูลอื่น ๆ หรือการจำแนกแยกแยะข้อสรุปออกจากข้อเท็จจริงที่นำมาสนับสนุนเรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ สถานการณ์ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กำหนดให้ไว้
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) หมายถึง ความสามารถในการค้นหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของสถานการณ์ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่กำหนดให้ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร
3. การวิเคราะห์หลักการ (Analysis of Principles) หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคุณเกณฑ์ หลักการที่สัมพันธ์กัน หลักการที่แตกต่างกันของสถานการณ์ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กำหนดให้

คุณภาพของแบบวัดการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความตรง ความยาก อำนาจจำแนก และความเที่ยงของแบบวัดการคิดวิเคราะห์ การพิจารณาคูณภาพของแบบวัดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

1. ความยากง่าย (Difficulty) หมายถึง สัดส่วนของจำนวนนักเรียนที่ตอบข้อสอบนั้น ได้ถูกต้องต่อจำนวนนักเรียนทั้งหมด ข้อสอบที่มีคุณภาพจะมีค่าความยากง่ายอยู่ที่ 0.2-0.8
2. อำนาจจำแนก (Discrimination) หมายถึง คุณลักษณะของข้อสอบหรือข้อคำถามที่สามารถแยกนักเรียนกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อนได้ ข้อสอบที่มีคุณภาพจะมีค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป

3. ความตรง (Validity) หมายถึงคุณภาพของแบบวัดที่สามารถวัดได้ตรงตามลักษณะหรือนิยามขององค์ประกอบที่ต้องการจะวัด ในการวิจัยครั้งนี้ได้หาความเที่ยงของแบบวัดมี 2 วิธีดังนี้

3.1 ความตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างนิยามขององค์ประกอบที่ต้องการจะวัดกับข้อความที่สร้างขึ้น (Item-Objectivepvk Congruence Index) ซึ่งจะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จึงจะถือว่าวัดได้สอดคล้อง

3.2 ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยอาศัยความสอดคล้องระหว่างระหว่างรูปแบบเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. ค่าความความเที่ยง (Reliability) หมายถึง ความคงที่ของผลที่ได้จากการวัดของแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ในการวัดหลาย ๆ ครั้ง คุณภาพของแบบทดสอบที่มีความคงที่ภายในแสดงความเป็นหนึ่งเดียวของเนื้อหา ตรวจสอบด้วยการคำนวณหาสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นชนิดความคงที่ภายในของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของ Kuder Richardson (KR-20)

5. เกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่น (Local Norms) หมายถึง ข้อเท็จจริงทางสถิติที่บรรยายการแจกแจงของคะแนนตัวแทนประชากรที่นิยามไว้ ซึ่งได้จากการสอบโดยใช้แบบวัดการคิดวิเคราะห์ตามทฤษฎีของ บลูม ประกอบด้วย การวิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิเคราะห์หลักการ ซึ่งคะแนนตัวแทนนี้แสดงเป็นคะแนนมาตรฐาน T ปกติ (Normalized T – Score) เพื่อบอกระดับคะแนนจากการสอบว่าอยู่ในระดับใดของประชากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถนำแบบวัดการคิดวิเคราะห์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไปใช้ในการวัดประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ โดยมีผลการตัดสินผ่านและไม่ผ่านได้
3. เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เฉพาะรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป